

פרשת וזאת הברכה תשפ"ב

פנינים מרבינו האור החיים הקדוש

אלא שהוא בירך אותם ברכה נפלאה מאהבת נפשו ושלימות לבו.

ועל פי זה יש לבאר דברי הילקוט: מכיון שמושה התנהג באופן מופלא כזה שהוא ההיפך הגמור מההתנהגות המחוייבת מצד ה"טבע האנושי" (עפי"י לשון האוה"ח), נתעלה בזה להיקרא 'איש האלקים' - מלאך, ולא ייקרא עוד בתואר המורה על היות לו טבע אנושי של אנשי בני עולם הזה.

ועל פי זה יש להוסיף ולבאר את דברי האוה"ח באופן מדוייק: האוה"ח מבאר שמושה זכה לתואר 'איש האלקים' מצד: (א) "כל אשר פעל ועשה מהאושר". (ב) מה שהוסיף לברך את ישראל.

ויש לבאר ששני העניינים הללו הם בגדר אחד: הטבה לישראל וסבילת עלבונם. שהרי האוה"ח מבאר (לג סו"פ א) שכל מה שהשיג משה דרגה זו של איש האלקים נבע מצד מה שטרח וסבל את בני והנהגתו הטובה עמהם.

ואם כן לפי זה מבואר, שכוונת האוה"ח הוא כך: "וזאת הברכה" - היינו הן מצד סבילת ישראל במשך כל שנותם והן מצד שבסופו לא הקפיד כלל עליהם ובירכם בכל לבו, זכה משה לתואר 'איש האלקים'.

ביאור תיבת 'לאמר' בשני אופנים - משה הודיע להאבות שד' קיים שבועתו להם

(א) "ויאמר ד' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננהה הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר" (לד ז). ומבאר האוה"ח שהכתוב אומר לשון של 'לאמר', "לפי שלא אמר [ד'] להאבות] נוסח זה של 'לזרעך אתננה', לשלשם. ולזה אמר 'לאמר', פירוש, שמכוון המאמר הוא זה 'לזרעך אתננה'. דהיינו שד' אמר להאבות שהוא יתן לצאצאיהם את ארץ ישראל, אולם נוסח לשון אמירתו של הקב"ה לא היתה 'לזרעך אתננה' אלא אָמְרוּ ד' להם באיזה שום נוסח אחר.

וממשיך האוה"ח ומביא פירוש נוסף, בביאור תיבת 'לאמר', והוא מהגמרא במסכת ברכות (יה), והובאה גם ברש"י. וזה לשון רש"י: "לאמר לזרעך אתננה הראיתך. כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב, 'שבועה שנשבע לכם הקב"ה, קיימה', וזהו 'לאמר' [להאבות] לכן הראיתך לך" עכ"ל רש"י. דהיינו שד' הראה את הארץ למשה בכדי שיוכל משה לילך ולבשר להאבות שד' קיים את שבועתו ונתן את הארץ לבני ישראל.

ומבאר האוה"ח שכוונת ד' בזה שביקש ממושה לילך להודיע להאבות שהוא קיים שבועתו, היתה בכדי שהאבות הקדושים יחזיקו לו טובה - יכירו לו טובה על כל הטירחא שטרח משה בעד בנייהם ובני בניהם עד שהביאם אל גבול ארץ ישראל.

מתי ולמה זכה משה לתואר 'איש האלקים' - עומק ביאור דברי הילקוט לפי דברי האוה"ח

"וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל" (לג א). וזה לשון האוה"ח: "צריך לדעת אומרו 'וזאת' בתוספת וא"ו בתחילת הענין כו'. עוד ירמוז באומרו 'וזאת' על דרך אומרם ז"ל (ילקוט רמז תתק) שלא זכה משה שיקרא 'איש האלקים' עד שברך את ישראל.

והוא מה שהעיר באומרו 'וזאת' [עם וא"ו נוסף בתחילת התיבה], פירוש, מלבד כל אשר פעל ועשה מהאושר, כשהוסיף זאת הברכה אשר ברך משה את בני ישראל, בזה נקרא 'איש האלקים'. עכ"ל האוה"ח.

והיינו שמושה השיג דרגה זו שהתורה תכנהו בתואר 'איש האלקים'. ויש לשאול, מתי אירע דבר זה שהשיג משה דרגה נפלאה זו של היותו נקרא 'איש האלקים', ומכח איזה חלק מעבודתו זכה בתואר המופלא הזה.

והנה מתוך דברי האוה"ח הנ"ל מתבאר שמושה רק זכה לתואר המופלא הזה ביום מיתתו - וזכיותו בה נעשיתה באמצעות ענין זה שהוא נתן ברכה לבני ישראל.

דהיינו שמושה רבינו לא הי' זוכה לתואר הזה ע"י עבודת ד' הנשגבה שלו בלבד, אלא הוא זכה לה רק בצירוף זה שהוא נתן ברכה לישראל ביום מותו.

ואמנם הדברים טעונים הסבר; מה הי' גודל ענין נתינת ברכה לישראל, שמאמצעותה הוא שנתעלה משה לדרגה הנשגבה הזאת להיות מוכתר בתואר המופלא של 'איש האלקים'.

והנה בילקוט הנ"ל מבואר שענין הברכה לישראל הוא זה שמושה לימד סניגוריא על ישראל. ומבאר הילקוט שרואים מכאן גודל ענין זה של לימוד סניגוריא על בני ישראל, (ועי' בספר הרדים בה).

אמנם מדברי האוה"ח מבואר שזכיותו בתואר 'איש האלקים' לא נבע מצד נתינת הברכה בלבד (אלא בצירוף מעשיו הטובים שעשה בחייו) - לימוד סניגוריא. ואם כן, לפי האוה"ח, יש לשאול, מה היתה גודל חשיבותה של ברכה זו שבצירוף כוחה זכה להתואר 'איש האלקים'.

ויש לבאר הדבר על פי דברי האוה"ח בתחילת הפרשה (לג א). כי האוה"ח מבאר, שמושה רבינו נכסף מאד להיכנס לארץ ישראל. ואמנם בני ישראל, ע"י חטאותם, מנעוהו מזה. והיינו שאע"פ שהוא מסר נפשו עליהם ויגע ועמל לטובתם, נסבבה לו רעה גדולה מהם שנמנעה ממנו הכניסה לארץ.

ולכן, מצד טבע האנושי, הי' משה צריך להרגיש בלבו איזה שום הקפדה או הרחקה מאהבתו לבני ישראל. כי האיך ייתכן שירגיש קורבה ואהבה גמורה להם, אחרי שהם גרמו לו את הרעה הזאת.

ואמנם, האוה"ח מבאר, שלא רק זה שמושה לא הקפיד כלל עליהם

האיך אמר משה להאבות שד' קיים שבועתו להם הרי בני לא נכנסו עדיין אל ארץ ישראל - תירוצו של המהרש"א וביאור הדברים על פי שיטת האוה"ח

(ב) אמנם מה שטעון הסבר הוא; הרי בני ישראל עדיין לא נכנסו לארץ ישראל, בשעה ההיא, כי הם רק נכנסו לארץ לאחר מותו של משה, ואם כן האיך יכול הי' משה לומר להאבות שד' קיים את שבועתו להם להביא את בניהם אל ארץ ישראל.

ומתוך המהרש"א (ברכות יח:): "כיון שכבר נכבשה ארץ סיחון ועוג שהיא מכלל ארץ ישראל וגם הראהו ד' למשה 'את כל הארץ' וגו' (לד א) כו', הרי [שעל ידי זה נחשב הדבר] כאילו כולה נכבשה לפניהם" עכ"ל המהרש"א.

דהיינו שאע"פ שעדיין לא נכנסו בני ישראל אל ארץ ישראל מ"מ הי' משה יכול לומר להאבות שד' קיים את הבטחתו להם. לפי (א) שכבר נכבשה לפנייהם ארצות סיחון ועוג שהם חלק מארץ ישראל (ב) וגם שעל ידי זה שהראה ד' למשה את כל הארץ, נחשבת כל ארץ ישראל ככבושה לפנייהם - כבר עכשיו.

ולפי שיטת האוה"ח יבוארו הדברים באופן כזה: (א) ארצות סיחון ועוג הם נחשבים כחלק מארץ ישראל; וד' הבטיח להאבות לתתם לבני ישראל. (ואמנם ההבטחה בזה להאבות היתה רק לענין שישללו את הדרים בארצות הללו אבל לא שתהא ארצות סיחון ועוג מקום דירה לבני ישראל. אוה"ח דברים ג יג ועוד).

(ב) דברי המהרש"א הללו טעונים הסבר להבינם; האיך תיחשב הארץ ככבושה לפנייהם ע"ז שהראה ד' למשה את הארץ.

ויש לבאר הדבר על פי דברי האוה"ח (לד א), וזה לשונו: "ויראהו ד' את כל [הארץ] וגו' פירוש, הפעיל ד' בו ראות מה שאין גבול בעין לראות באחד משני דרכים: או יאיר עיניו מאור זרוע לצדיק, שהוא אור ששת ימי בראשית הגנוז לצדיקים שאמרו ז"ל שבו יביט האדם מסוף העולם [ועד סופו]. או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לפניו" עכ"ל האוה"ח.

ולפי ההסבר הראשון, שראה משה את הארץ בכח האור הגנוז, יש לבאר שמכח ראייה זו נחשבה הארץ כגנוזה לפנייהם. לפי שבאמצעות ראיית משה נתהווה הַדְבָקָה והתקשרות בינו לארץ (עיי' עזה"ד בחסד לאברהם מעין ב נהר לג) - ומכיון שהעין הוא דבר רוחני (אוה"ח לב י) והאירה ראייתו בכח האור הגנוז, פעלה ראיית משה, סילוק וביטול כוחות הרע שבארץ, בשרשם.

ביאור: הנה יש כח לצדיק, בראייתו, לפעול לביטולה של הרע (אוה"ח שמות יא ה ועוד) באמצעות שאיבת ניצוץ הקדושה המְחַיֵּי את הכח הרע ועי"ז מתבטל מאליו הכח הרע. ואמנם ישנו אופן נוסף לבטל את הרע (כמו' כ"כ בספה"ק ועוד) והוא, ע"י התגלות אור עצום של הקדושה, מתבטלים כל כוחות הרע, כי אינם יכולים לסבול מצב קדושה כזו.

ולכן יש להציע בדרך אפשר, שע"ז שמשה הביט בארץ בכח ראייתו הקדושה - ובצירוף הארת האור הגנוז, פעל משה בזה, לערער ולקעקע את שורש הרע של ל"א מלכי כנען וכוחות הטומאה שבהם הם היו קבועים ומשורשים. (ועל פי פנימיות התורה יש להוסיף: משה מאיר' דמטרונתה [זוהר ח"א רלז]: וה'ארץ' רומז לשכינה, ויצר חיבור בראייתו הזאת).

ביאור דקדוק לשון האוה"ח

האוה"ח מבאר שאע"פ שבני"ג רמזו למיתת משה, מ"מ לא הקפיד עליהם כלל אלא אדרבה אהבם בכל לבו ובירכס לפני מותו. וזה לשון האוה"ח (לג א): "ואם כן, יאמר האומר כי זה משה האיש, טינא תהי' בלבו על מיתתו אשר היו לה סיבה עם בני ישראל אחר שְׂרָץ אחריהם כסוס; גרמה לו מיתה בחוץ לארץ ומנועהו מְעַבֵּר [אל] הארץ אשר נכספה וגם כלתה נפשו לה". עכ"ל האוה"ח.

ויש לבאר (א) גרמה לו מיתה בחוץ לארץ, היינו שע"י חטאם הוצרך למות בחוץ לארץ. (ב) "ומנועהו מעבור הארץ" היינו אפילו לאחר מיתתו נמנעה ממנו האפשרות להיקבר בארץ מצדם כי הוצרך להשאר בחו"ל בכדי להביאם לעתיד לבוא אל העולם הבא. כי רק ע"י זכותו של משה - ובהיותו קבור עמם בעבר הירדן, יוכלו דור המדבר לזכות לבוא אל העולם הבא, (וכמוש"כ האוה"ח לב נ ועוד).

הגליון הזה נתנדב	הגליון הזה נתנדב לע"נ איש נעים הליכות, שריד	הגליון הזה מוקדש
לע"נ האשה הצדקנית שהיתה תמיד בשמחה, ושם ד' שגור בפיה, מרת אסתר ב"ר שלום ז"ל	לדור ישן, הרה"ג ר' אלחנן בן הרב פריץ זצ"ל, נפטר שב"ק כ"ג סיון תשע"ז	לע"נ מרת בריינא זלאטא ב"ר ראובן יצחק ז"ל, נפטרה כ"ו סיון תשע"ז

יו"ל ע"י מכון פניני אור החיים לתיקונים והערות נא לפנות למייל: peninei.ohrhachaim@gmail.com או בטל: 845-300-0360
נא לא לעיין בשעת התפלה וקריאת התורה

יה"ר שזכות אור החיים הקדוש תגן בעד כל עם ישראל
ובכלל להצלחת קהילת חזון עובדיה לוס אנג'לס

הגליון הזה נתנדב לכבוד הילולת האוה"ח הקדוש (יום ה' ט"ו תמוז)
ולזכותו של ר' מתת'י יחזקאל בן ר' אברהם צבי הלוי

הגליון הזה נתנדב
לע"נ האשה הצדקנית שהיתה תמיד בשמחה,
ושם ד' שגור בפיה, מרת אסתר ב"ר שלום ז"ל

הגליון הזה נתנדב לע"נ איש נעים הליכות, שריד
לדור ישן, הרה"ג ר' אלחנן בן הרב פרץ זצ"ל,
נפטר שב"ק כ"ג סיון תשע"ז

הגליון הזה מוקדש
לע"נ מרת בריינא זלאטא ב"ר ראובן יצחק ז"ל,
נפטרה כ"ז סיון תשע"ז

יו"ל ע"י מכון פניני אור החיים לתיקונים והערות נא לפנות למייל: peninei.ohrhachaim@gmail.com או בטל: 845-300-0360

נא לא לעיין בשעת התפלה וקריאת התורה